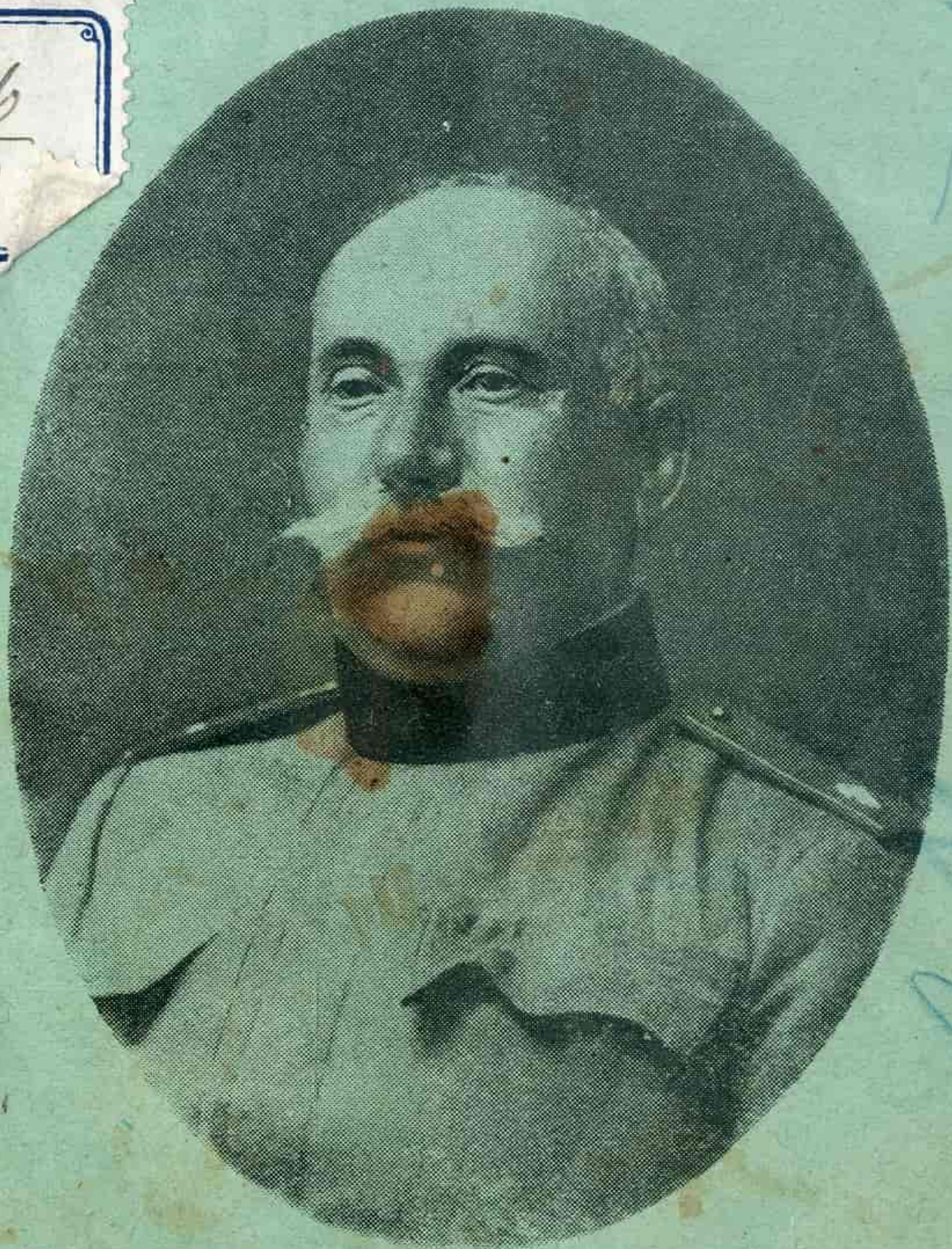

А. АНДРИЈЕВИЋ

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

Т. В. 6
413

I

ЈАНКО Ђ. ДИМИТРИЈЕВИЋ

артиљ. потпуковник

ID=158313484

УНИВ. БИБЛИОТЕКА

И Бр. 45477

466
413

ЈАНКО Ђ. ДИМИТРИЈЕВИЋ

АРТИЉ. ПОТПУКОВНИК

† 1.-XI-1924.

Т. В. 6
413

АНДРИЈЕВИЋ

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

I

ЈАНКО Ђ. ДИМИТРИЈЕВИЋ

АРТИЉ. ПОТПУКОВНИК

† 1.—XI 1924.

*Димитријевићу Јанку
заборавио сам да ти
поштом шаљем најзгодније
слике. Б.-V-1927.*

НИШ, 1925.

Штампарија „Св. Цар Константин“

CHESTEYER & CO. ZÜRICH

1

JANUARI 1894

AN DER UNIVERSITÄT ZÜRICH

1894

[Faint handwritten notes and bleed-through text, including a large circled '1' and illegible script.]

ZÜRICH

AMMANN & CO. ZÜRICH

ПРОПРАТНА РЕЧ.

Ову биографију израдио сам: према забелешкама што их је о себи оставио војој фамилији сâм покојник; по усменим саопштењима његовим и онима пок. Никодија Стевановића, ђенерала; и на основима свога личног сазнања.

Штампам је не из тежње да јавно величам име и дела човека који је истински и поштено послужио 45 година Србији и Струци, већ из уверења:

да ће у добрим примерима Прошлости каква је и овај, што нам га је дао један члан из племена појелињених Срба, на-

стањених некада тамо доле, на крајњем југу наше Македоније, — Садашњости наћи увек и добре инспирације за себе и своја дела; и

да ће јој служба и службени успеси овога Македонца и официра без школе користити врло згодно као један доказ више за убеђење у ону истину која учи:

ДА И НАЈВИША ШКОЛА НЕ УСПЕВА НА ПОСЛУ, У КОЈЕМ ОТСУСТВУЈУ ЉУБАВ И ВОЉА.

Ако је, уз то, ова биографија постигла ма колико да прикаже и:

прилике под којима се онда живело и радило; и

људе који су тада заповедали и слушали, уверен сам да ће и појава њезина добити код Јавности и једног свог оправдања више.

У Нишу, 1.—XI 1925.

А. Андријевић.

Пошто је, само као активни официр, послужио 38 година верно и предано Краљу и Отаџбини, умро је, 1. новембра 1924. г., у Нишу, артиљериски потпуковник у пензији Јанко Ђ. Димитријевић.

Умро је — с уверењем разума и с осећањем душе да је своје дужности у Струци 45 година истински и поштено вршио.

Умро је — са сузама на очима.

Плакао је, али не зато што се растаје с овим светом и што оставља свога доброг друга у браку. Плакао је зато што је, и умирући, имао још љубави за свој војнички

позив; плакао је што није имао ни толико снаге да устане са своје болесничке постеље и да још једном види — батерију која је тога тренутка, у лаганоме ходу, пролазила поред његове куће.

Појмљиво, јер је пок. Јанко био претставник оних наших „топџија“ који у топу нису гледали само материју, оруђе које спасава и ништи, него више од свега тога: моћ и величину своје отаџбине, живот и каријеру своју.

Живот пок. Јанка није без интереса. Управо интересантан је толико, у колико су живот и каријера овога Македонца текли у Србији упоредо и заједно са животом и каријером саме наше Војске, нарочито Ар-

тиљерије, у којој је покојник пуних 45 година служио.

Родио је се у Сиаћишту—Сачисту, у грчкој сада Македонији, 26. XI 1856. год. Сиатиста, по Грцима, односно Шатиста по Цинцарима, и ако је било највеће насеље у некадањој Костурској Кази, основано још у XII столећу од цинцарских пастира*), ипак ни са својих 10.000 појелињених Срба, 2500 кућа и пет цркава, није могло да одушеви Јанка за живот на селу и у своме родном месту.

Гоњен инстиктом својих земљака, који су још онда у масама одлазили у слободну Србију и Грчку на занат и трговину, и Јанко је, још дететом од 14 година, напустио Са-

*) Сп. Гопчевић: Стара Србија и Македонија књ. I стр. 145.

чисте и, заједно са својим стрицем, дошао право у Београд. Ту малог Јанка и стрица му прихватише „београдски Цинцари“ са Зерека и Јанко беше одмах запослен. Ступио је као шегрт у трговачку радњу мога родитеља.

И данас су ми у живом сећању саопштења мога пок. оца о тадањем Јанку. Мали, пуначак, округлих румених образа, несташних очију у глави, са плитким грчким фесом, ресавом кићанком и једноставном кратком антеријом на струк — мали Јанко је показивао све добре одлике једног Македонца : брз и окретан, вредан и веран.

Али ипак ни поред свега тога, Јанко није остао дуго у служби трговине. Баш зато што је био у кући

мога родитеља која бегле тамо испод Војне Академије, до „топџиске касарне“; и што је у Београду био усињен од човека који је почео каријеру у грчкој војсци, а завршио је као „Ђир-Ђорђе“ у топчидерском „бурдељу“ са младим српским официрима: Никодијем Стевановићем, Костом Пантићем, Мих. Срећковићем, капетаном Ломом и осталима — Јанко је, још у раној младости својој, добијао и на улици и у кући инспирације за војнички позив. Топови и топџије, које је Јанко, свако јутро, испраћао, са прозора дома мојих родитеља, речма: „ајде у Шатисте на Турци“ и свакодневне приче у кући његовог поочима о хетеријама који, као велики грчки јунаци „иду само напред, а никад

се не враћају“, одушевљавали су толико Јанка, да је он, већ после седам година службе у трговини, и ако турски поданик, постао, настојањем мога родитеља и његовог поочима „Ђир-Ђорђа“, српским војником.

На Св. Илију 1877. год. ступио је доровољац Јанко Лазаридис у 2. батерију Дунавског Артиљ. Пука у Топчидеру да, после непрекидне службе од шест и по година, постане у истој батерији, 28. јула, 1884. год. и потпоручником.

У тој батерији служио је равно 16 година.

Ту је добио и чин капетана II кл. Ту је дочекао и радост и једно заиста ретко задовољство у Војсци: да истом батеријом и командује.

Српско-бугарски рат 1885. г., рат који је имао свога и државног и националног смисла, али је био завршен без смисла за нас, изазвао је потребу извесне реорганизације у Војсци. У артиљерији се такође изводе неке реформе: формирају се „учевне батерије“ и „наставителне старешине“. Потпоручник Јанко, по поочиму своме тада већ Димитријевић, ступа, по избору, у „учевну батерију“ као слушаалац и по свршетку „наставног течаја“ излази из ове школе са оценом: „међу свима овим слушаоцима учевне батерије, подпоручик Јанко Ђ. Димитријевић најбољи је познатељ коња и топа“.

Ова оцена имала је за Јанка особито добрих последица. Стекао је

реноме одличног „топџије“. А када му је иза овог успеха дошао и други: да буде изабран и упућен у „Еквитациону Школу“, да тамо изучи и методе правилног и доброг јахања — Јанко је, по свршетку и ове школе, стекао у артиљерији глас и одличног „коњара и јахача“.

Те тековине у Војсци биле су од стране Јанкове команде и видно награђене:

Када је тадањи наследник престола био упућен у Дунав. Арт. Пук, на практично војничко образовање, Јанко је био одмах одређен у истој батерији за водника да високоме ученику буде непосредни инструктор у познавању оруђа и коња.

1888. г. велики реви трупa Дунавске Дивизије. Краљ, краљ. влада

и дипломатски представници посматрају и трупе и — франц. војног изасланика, арт. пуковника Роје-а који своје задовољство и одушевљење и сувише демонстративно изражава, нарочито при дефиле-у артиљ. јединица. Када је пуковник Роје, под утисцима свега оног што је видео, замолио министра „Војеног“, ђенерала Саву Грујића, да им свима учини задовољство и нареди да им се покаже и успех наше артиљерије код батериске обуке, Јанко је био тај на кога је пао избор да ту вештину изводи са својом батеријом. И извео ју је на задовољство свију посматрача, на по се својих старијих. Сви су му честитали, а он им је, збуњен толиким почастима, на све то захваљивао речма које су

значиле не само јавно правдање његово, него и љубав његову према Србији и веру његову и у културну моћ њезину:

„Оволико сам знао и умео као Македонац. Да сам се у Србији и родио, знао бих још више.“

Као капетан II класе добио је 1893. г. 4. батерију у II дивизиону Шумад. Арт. Пука „Танаска Рајића“, у Краљеву.

Као командиру учињена му је тада и та част да његовој батерији буде додељен на службу свршени слуша-лац Више Школе Војне Академије арт. поручник г. Милош М. Михаиловић.

Садањи дивиз. ђенерал и инспектор Артелије наше Војске г. Михаиловић, и данас, када васпитава

и инструкуише, има обичај да се позива на свој сопствени случај и јавно да призна: да је се служби у трупи научио као што треба код „капетан-Јанка“, човека и војника без школе.

1897. пок. Јанко беше одређен за командира истога пука у Крагујевцу. Пошто је на томе положају провео две године, постављен је за „надзорника војног — државног добра“ у Грошници, код Крагујевца.

И на овој дужности показао је и способности и успеха. Једна епизода из тога доба то најбоље илуструје:

У лето 1900. г., Командант Активне Војске, Краљ Милан дошао је, у пратњи тадањег команданта Шумад. Дивизије, арт. пуковника г. Ко-

сте Пантића, једнога дана ненадно у
Грошницу, да се и лично увери о
привређивању овог војног предузећа.

Јанко му је изашао на рапорт она-
ко како се „затекао“: у униформи,
са еполетушкама арт. капетана I
класе и — великим, шумадиским
сламним шеширом на глави.

Био сам очевидац овога догађаја
и у таквим приликама да сам могао
и чути цео дијалог, поводом ове ства-
ри, између бив. краља с једне и
активног капетана с друге стране.

— „Шта је? Какво си ти чудо!?
Овим речма и тоном који је изража-
вао исто толико и срџбу колико и
изненађење, тражио је краљ од
Јанка објашњења овој појави.

— „Ваше Величанство, ја сам овде
воденичар и баштован“ — одврати

краљу Јанко са изразом човека који говори из убеђења.

— „Ја знам да си ти артиљ. капетан I кл. Тако ми каже твој командант дивизије“ — и показујући при овим речма на присутнога овој сцени пуковника г. Пантића, краљ додаде:

— „И ако ме сад одмах не увериш да си бољи воденичар и баштован, него капетан казнићу те због овог твог шешира“.

И заиста је се одмах и уверио, да је Јанко био добар и привредник као и војник. Краљ Милан био је толико задовољан Јанковим радом у Грошници, да му је не само опростио онај сламни шешир, него га је, одмах после ове инспекције, предложио за одликовање.

Успеси Јанкови и у Грошници и овај сусрет с Краљем Миланом донели су му: Таковски Крст.

Када је 1904. формиран у Нишу Хаубички Пук Тешке Артиљерије, Јанко је, као човек који је у Војсци показао смисла и за организацију, одређен одмах за руковооца сла-галишта тога новог пука.

На томе месту дочекао је 1912. и Балкански Рат.

О Јанковој служби и у томе пуку, његови команданти, наши еминентни артиљ. официри г.г. Карло Михл и Мил. М. Михаиловић говорили су и писали не само са похвалом, него и са извесним степеном уважења. То уважење имало је свога основа у чињеници: да је Јанко, у руковању државном имовином, по-

казивао једну религиску честитост: ствар, и најнезнатнија и по намени и по вредности, само ако је била државна, за њега је била — света, нешто што се није смело ни дарнути, а немо ли узети неовлашћено. И данас живе по командама многе и многе приче о Јанковој отпорности у томе погледу. Без обзира и на ранг и на положај, он је био у стању увек и у свима приликама, да сваки атак на државну својину одбије најкраћом, али и најубедљивијом изјавом: „то је државно...“

Од тог свог уверења, он је у служби створио себи и религију, религију, од које је морално хранио и себе самога и друге.

Отуда је њему припала и та част да му се јавно и напише и рече: да

је као руковалац слагалишта Држави сачувао и уштедио многе милијоне. У његовоме роду оружја, у Артиљерији, где је он годинама располагао државном имаовином, стварима, које су значиле богатство наше земље, Јанко је био и остао најбољи чувар и манипулатор државне својине.

Јанко је за службу у Артиљерији имао толико личних диспозиција да је сматрао да су дела његове дужности била и та да се заинтересује и за саму технику топа као оруђа. И ту је показао успеха.

По комбинацији коју је он дао, 1898., Артиљ. Комитету, конструисана је нова опруга на руковаоцу код дебанжових топова употребљива и за све остале војне возове.

1910. предложио је истоме Комитету једну техничку корекцију, по својој замисли, код стожера на затварачу за хаубице и мерзере, модела 1897.

И ова му је комбинација била примљена.

Јанко је, као човек без школе, био особито охол на овај свој успех. Та охолост учинила је да је одбио да прими награду за коју га је Комитет предложио. Место новцем, одликован је орденом Св. Саве IV степена.

Учествовао је активно у свима ратовима. 1878. као каплар у борбама код Ниша и Врања. 1885. као потпоручник у борбама код: Цариброда, Берковца и Пирота. У Дра-

гоманскоме Кланцу са једним топом „лакотовцем“ и без послуге нашао је се пред целом батеријом непријатељском. Брз и окретан ни тада се није дао збунити. „Отворио сам на противника сâм ватру. Сâм сам тако и нишанио и палио све док ми послуга није стигла. Мој отпор на положају који нисам никако напуштао, омогућио је нашим пролаз кроз кланац за Три-Уши...“ — вели Јанко у својим забелешкама.

1912.—1914. командовао је допунском батеријом Хаубичког Пука.

1915. био је потпретседник Преког Војног Суда у Младеновцу.

За време евакуације референт артиљерије Ужичког Одрода.

16.—XII 1915. командовао је у Драчу једном Шкодином брзометном

батеријом и са гратских бедема и збацио је тога дана с успехом 65 метака на један део аустриске флоте која је покушавала да поседне луку и онемогући нам кретање бродовима са обала Драча.

Прешао је на Крф. Приликом реорганизације наше Војске, постављен је за управника Главног Убојног Слагалишта и упућен је одмах у Солун, да тамо организује и инсталира ову војну установу.

На томе месту остао је све до ослобођења и Уједињења.

Када је, према наређењу, евакуисао 1920 г. љутство и материјал ове команде из Солуна у Ниш, онда је, на измаку свију мука и свију напора, извршио и последњу дужност која се од њега захтевала: рестаурирао

је Главно Убојно Слагалиште у Нишу.

Искоришћен тако до краја као врло дисциплинован и врло добар радник, најзад је стављен у пензију 10.—IV 1921.

И као човек и као официр својим радом и својим држањем и понашањем према старијима и млађима, Јанко је стекао у Војсци толико љубави и уважења да је задовољно и срећно живео од тог моралног капитала и онда, када је, као пензионар, униформу заменио „цивилном“. И само онај који га није познавао, не би подигао руку, да поздраву „чика Јанка“.

Бенерал г. Никодије Стевановић имао је и један свој специјалан суд

о Јанку. Често би о њему са задовољством говорио. Катгод би то чинио, увек би додавао: „штета је што Јанко, поред македонских добрих особина, има и ону рђаву — македонску писменост.

Поред ордена Св. Саве и Таковског Крста, био је одликован и: двема златним медаљама за ревносну службу 1913. и 1915.; споменицама из ратова: 1877./8., 1885./6., 1912./13. и 1913.; и Албанском Споменицом.

Чин мајора добио је 1913. а потпуковника 1920.

Као велика штедиша успео је да стече и нешто непокретног имања.

И све што је имао, тестаментом је завештао својој супрузи, с тим да она, и са својом имовином, што је има и са његовом, учини сâма распоред, али не по срцу, него по разуму.

Порода није имао. Најближи му сродници: браћа и синовци живе у својој домовини, у Грчкој.

И још би се имало писати о Јанку и његовим делима и као човека и као војника. Али ма колико се писало и ма шта се још рекло, једно је несумњиво:

да је овај човек целим својим бићем и целога свог века био сав предан Војсци и Србији.

И, данас, када су преданост и осећај према служби код многих и

многих далеко изостали иза оне преданости и оног осећаја, што су их имали а Војсци нашој давали стари протагонисти службе у трупи: један Илија Арнаутовић и Коста Шамановић, Светозар Глишић и Димитрије Јевтић и други, достојни спомена и овде, ми се, пишући ове редове, клањамо с најдубљим пијететом духу Јанка Ђ. Димитријевића, духу војника који је имао толико много смисла и љубави за војнички позив да је тај смисао могао и код другог да створи, а ту љубав умео и на другог да пренесе.

Од нас: слава му. Од велике и уједињене Отаџбине: и хвала му.

Цена 3 Дин.